

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

ПОВАЛІЙ Тетяна Леонідівна

УДК 792.8:377(438)

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ
В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА**

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Суми – 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Ніколаї Галина Юрївна,
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, завідувач кафедри мистецької педагогіки та хореографії.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Лещенко Марія Петрівна,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, провідний науковий співробітник інформаційно-аналітичного відділу педагогічних інновацій;

кандидат педагогічних наук, доцент
Бондаренко Валентина Володимирівна,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, доцент кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури.

Захист відбудеться «28» травня 2015 року о 14:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 55.053.01 у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87, ауд. 218.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (40002, м. Суми, вул. Роменська, 87).

Автореферат розіслано «27» квітня 2015 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О. Г. Козлова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. На початку XXI століття в більшості країн Європейського Союзу формується нова концепція розвитку освіти, провідною метою якої стає покращання якості, а засобами реалізації – модернізація та конкуренція. Ідея підвищення статусу мистецької освіти (у тому числі й хореографічної) перебуває у фокусі уваги міжнародних організацій, зокрема Ради Європи, Європарламенту, Європейської комісії, ЮНЕСКО та ін. Питання вдосконалення хореографічної освіти дітей та молоді становить актуальну соціальну, економічну й культурно-освітню проблему. На особливу увагу вітчизняних компаративістів заслуговують модернізаційні процеси в галузі хореографічної освіти (ХО) в Польщі, яка охоплює царину виховання дітей та молоді, професійну підготовку танцівників і балетмейстерів та покликана задовольнити зростаючі суспільні вимоги до сфери культури та мистецтва.

Доцільність дослідження визначається необхідністю вирішення низки *суперечностей* між: орієнтацією українського суспільства на європейські демократичні перетворення та традиційною, усталеною системою вітчизняної хореографічної освіти; сучасними вимогами до змісту та організації навчально-виховного процесу в освітніх закладах відповідного профілю в Україні й застарілими навчальними планами, науково-методичним забезпеченням і матеріально-технічною базою; потребою у вивченні й узагальненні позитивного польського досвіду модернізації хореографічної освіти та практичною відсутністю систематичних наукових розвідок із досліджуваної проблематики в Україні.

Аналіз наукових джерел показав, що проблема виховання дітей та молоді на національних традиціях і досягненнях українського народного мистецтва завжди була актуальною у вітчизняній педагогічній науці. Однак, дослідження хореографічної підготовки в Україні здійснюються переважно в галузі мистецтвознавства. У цьому зв'язку назвемо праці таких відомих теоретиків і практиків хореографічного мистецтва, як Д. Бернадська, Ю. Гончаренко, О. Жиров, С. Легка, П. Фриз, Д. Шариков, В. Шкоріненко та ін. У межах педагогічної науки проблеми підготовки вчителів хореографії та керівників дитячих хореографічних об'єднань стали предметом дисертаційних досліджень таких науковців, як Л. Андрощук, О. Бурля, С. Забрєдовський, О. Мартиненко, Ю. Ростовська, Т. Сердюк та ін.

У науковому просторі Республіки Польща (РП) хореографічна освіта найчастіше розглядається науковцями як процес, що активно впливає на формування моральних якостей людини через планомірну передачу вихованцям історично-культурного досвіду зразками мистецтва. Дослідники вивчають естетичні та мистецтвознавчі аспекти хореографічної освіти (Е. Козак, К. Павловський), історію її розвитку (Я. Лосакєвіч, К. Урбанський), умови формування виконавської техніки (Є. Бендер, О. Дзюрош, Д. Радваньська) тощо.

Нині в Європі проголошується нова стратегія здорового способу життя, яка в Польщі знайшла своє втілення в Національній програмі охорони здоров'я. У межах арт-терапії вивчаються питання покращення здоров'я засобами танцю (З. Алешко, А. Брудновська, В. Дубай, Й. Гарбацик, А. Гілрой, А. Глінська-

Лаховіч, Д. Голаб, В. Каролак, С. Пендзіх, П. Сенько, А. Соколовська та ін.). Проблеми хореотерапії завжди розглядаються на наукових конференціях з музичної ритміки (У. Цебуля, К. Красонь, А. Метера, Б. Островська, Е. Войтуга та ін.), концептуальні положення та методичні особливості якої маловідомі на пострадянському просторі, а її розвивальний та терапевтичний потенціал практично не використовується у вітчизняній педагогіці.

Отже, актуальність проблеми розвитку хореографічної освіти для української педагогічної науки і відсутність цілісних досліджень позитивного польського досвіду в цій царині зумовили вибір теми дисертаційного дослідження **«Модернізація хореографічної освіти в Республіці Польща»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою частиною комплексного дослідження кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка «Інноваційні підходи до управління якістю освіти» (номер державної реєстрації 0113U004660) і кафедри мистецької педагогіки та хореографії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка «Теоретичні та методичні засади розвитку вищої хореографічної освіти в Україні та світі» (номер державної реєстрації 0114U006388). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 2 від 24.09.2012 р.) та узгоджено Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології НАПН України (протокол № 8 від 30.10.2012 р.).

Мета дослідження – розкрити теоретичні основи та базові аспекти модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща; з'ясувати перспективи використання позитивного польського досвіду в Україні.

Мета дослідження конкретизується в таких **завданнях**:

1. Визначити ключові поняття дослідження, сутність і напрями модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща.
2. Виявити витоки сучасної хореографічної освіти, виокремити провідні персоналії у її розвитку та висвітлити процес розбудови відповідного наукового простору в Республіці Польща.
3. Схарактеризувати нормативно-правовий, структурний та змістовий аспекти модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща.
4. Порівняти процеси модернізації хореографічної освіти в Польщі та Україні й окреслити перспективи використання позитивного польського досвіду в аспекті досліджуваної проблеми в нашій країні.

Об'єкт дослідження – хореографічна освіта в Польщі.

Предмет дослідження – базові аспекти та перспективи модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща.

Хронологічні межі дослідження охоплюють 1991 – 2013 роки. Вибір *нижньої межі* визначається датою підписання угоди про асоціацію Республіки Польща (РП) з Європейською спільнотою, що запустила механізми модернізації усіх складових освіти, у тому числі й хореографічної. Вибір *верхньої межі* пов'язаний із практичною верифікацією змісту хореографічної освіти дітей та

молоді в Республіці Польща (2013 р.). З метою виявлення витоків сучасної хореографічної освіти в Польщі ретроспективний аналіз досліджуваної проблеми здійснено у більш широких історичних межах.

Методологічною основою дослідження становлять: загальні положення теорії наукового пізнання, принципи науковості, історизму, об'єктивності, системності, єдності теорії та практики. Основоположними в роботі стали історичний, системно-структурний, аксіологічний, синхронний, діахронний та порівняльний підходи до вивчення процесу модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща.

Теоретичною основою дослідження є: концептуальні положення вітчизняних компаративістів (Б. Год, О. Заболотна, М. Лещенко, Г. Ніколаї, О. Огієнко, А. Сбруєва, О. Сухомлинська та ін.); теорії модернізації освіти (В. Андрущенко, В. Горбатенко, М. Євтух, В. Журавський та ін.); сучасні ідеї професійної підготовки майбутніх учителів-хореографів (О. Реброва, С. Шанкіна, М. Юр'єва та ін.), фундаментальні ідеї польських дослідників щодо проблем модернізації та розвитку хореографічної освіти (Я. Грабовська, А. Круліца, Б. Сер-Яник, Ю. Хочик, Й. Шимайда та ін.).

Методи наукового дослідження. Для реалізації поставлених завдань та досягнення мети використано комплекс методів: *загальнонаукових* – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, які дозволили систематизувати наукові джерела та нормативні акти, офіційні документи щодо державної освітньої політики Польщі та України в галузі хореографічної освіти, наукову думку вітчизняних і зарубіжних дослідників; *конкретнонаукових* – метод *термінологічного аналізу*, що використано при визначенні базових понять дослідження; *ретроспективний та біографічний*, що дозволив виявити витoki сучасної хореографічної освіти в Польщі й визначити провідні персоналії означеного процесу; *системно-структурний, структурно-функціональний, порівняльно-зіставний, діахронний та ієрархічний*, що застосовані з метою окреслення нормативно-правового, структурного та змістового аспектів досліджуваного освітнього феномену; *емпіричних* – *бесіди, інтерв'ювання, e-mail листування та включене педагогічне спостереження* під час зустрічей та віддаленого спілкування з науковцями і студентами Музичного університету імені Фредерика Шопена у Варшаві (UMFC) (2012 р.), Інституту музики і танцю у Варшаві (2012 р.), Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні (2012 р.), Музичної академії імені Кароля Шимановського в Катовицях (2013 р.), Економічного університету в Катовицях (2013 р.), Музичної академії імені І. Падеревського в Познані (2013 р.), Музичної академії імені С. Монюшки в Гданську (2013 р.) – з метою вивчення позитивного досвіду та верифікації інформації щодо модернізації хореографічної освіти в Польщі; *наукової екстраполяції*, що дозволив окреслити перспективи використання позитивного досвіду в аспекті досліджуваної проблеми в Україні.

Джерельну базу дослідження становлять:

– документи міжнародних організацій: Ради Європи, Європарламенту, Європейської комісії, ЮНЕСКО;

–нормативні акти, що стали правовою основою модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща (РП) – закони «Про систему освіти» (1991 р.), «Про вищу освіту» (1990 р., 2005 р., 2011 р.); Розпорядження міністра науки і вищої освіти «У справі сфери знань, галузі науки та мистецтва, а також про наукові та мистецькі дисципліни» (2011 р.); розпорядження міністра культури і національної спадщини «У справі типів державних і приватних мистецьких шкіл» (2004 р.), «У справі загальних планів навчання в публічних школах і мистецьких закладах» (2010 р.), «У справі переліку напрямів, пов'язаних з мистецькими дисциплінами, на яких можна навчатися ...» (2011 р.), «У справі критеріїв та процедури оцінки роботи вчителів мистецьких шкіл» (2013 р.);

–монографічні праці вітчизняних науковців з питань освіти (Н. Авшенюк, Л. Березівської, А. Василюк, С. Гаврова, О. Локшиної, О. Мещанінова, І. Мороза) та сучасні дисертаційні роботи українських дослідників із проблем хореографічної підготовки фахівців (Л. Андрощук, С. Анфілова, Д. Бернадська, О. Бойко, О. Бурля, Ю. Гончаренко, Н. Горбатова, Т. Грицишин, К. Кіндер, С. Легка, Лі Бо, О. Мартиненко, Т. Павлюк, М. Погребняк, Ю. Ростовська, О. Семак, Т. Сердюк, О. Таранцева, П. Фриз, О. Чепалов, О. Шабаліна, Д. Шариков);

–дисертаційні роботи стосовно хореографічної освіти в Польщі: «Танець як предмет філософії» (2006 р.), «Театр танцю: походження нових форм театрального мистецтва» (2006 р.) та звіти наукових досліджень «Про сучасний танець в Польщі в 1989–2009 роках» (2009 р.), «Про стан культури в мистецькій освіті» (2010 р.), «Професійна освіта в галузі танцю» (2011 р.);

–нормативно-правова, навчальна та наукова документація Інституту музики і танцю (м. Варшава), Музичного університету імені Фредерика Шопена (м. Варшава), Музичної академії імені Гражини і Кейстута Бацевичів (м. Лодзь), Музичної академії імені Кароля Шимановського (м. Катовіце), Гуманістично-економічної академії (м. Лодзь), Вищої школи справності імені Станіслава Сташиця (м. Кельце), Державної вищої театральної школи імені Людовика Сольського (м. Краков), Вищої школи суспільних наук (м. Люблін);

–інтернет-сайти балетних шкіл, студіумів, вищих шкіл, академій і університетів Польщі та України, де викладено фактичні матеріали стосовно їх освітньої, науково-дослідної та конкурсно-фестивальної діяльності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше* у вітчизняній педагогічній науці: проведено комплексне дослідження модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща; з'ясовано сутність означеного процесу як інноваційних змін у галузі; визначено напрями модернізації ХО (оновлення нормативно-правової бази, структури та змісту, оптимізація переліку спеціальностей, перехід на багаторівневу вищу ХО, переатестація вишів, запровадження новаторських програм, уведення предметів з інтеркультурним і терапевтичним змістом, розбудова наукового простору хореографічної освіти та її інтернаціоналізація); виявлено витоки сучасної польської хореографічної освіти (створення мережі середніх спеціальних хореографічних навчальних закладів; поява розгалуженої системи аматорських танцювальних осередків, переважно

ансамблів народного танцю; інституціалізація вищої ХО); виокремлено провідні персоналії, що відіграли визначну роль у її розвитку; висвітлено процес розбудови відповідного наукового простору (створення Інституту Музики і танцю, проведення I Конгресу Танцю та I Міжнародної хореографічної конференції); схарактеризовано нормативно-правовий, структурний та змістовий аспекти модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща, зокрема систематизовано моделі хореографічної підготовки (класична, театральнотанцювальна, хореотерапевтична, танцювально-модерна, танцювально-спортивна, народно-ансамблева); визначено перспективи використання позитивного польського досвіду модернізації ХО в Україні на європейському, національному та інституційному рівнях.

Поглиблено, конкретизовано та уточнено змістове навантаження понять «хореографічна освіта», «хореографічна підготовка»; *подальшого розвитку* дістали ідеї модернізації хореографічної освіти в контексті європейської інтеграції. До наукового обігу *введено* значну кількість оригінальних джерел з проблем модернізації хореографічної освіти в Польщі. Український порівняльно-педагогічний досвід *збагачено* новими іменами польських дослідників.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що основні положення щодо нормативно-правових, структурних і змістових аспектів модернізації хореографічної освіти в Польщі та її витоків можуть бути використані: у створенні новітніх навчальних планів та робочих програм, що відповідають загальноєвропейським стандартам; у навчально-виховному процесі в аматорських та професійних закладах освіти, в системі післядипломної та додаткової освіти, в науковій роботі з аспірантами. Одержані результати дослідження включено до змісту навчальних курсів «Історія хореографічного мистецтва», «Ритміка», «Теорія та методика викладання народно-сценічного танцю», що викладаються майбутнім вчителям хореографії у педагогічних вишах України. Джерельна база та матеріали роботи можуть стати підґрунтям для наступних розвідок науковців, викладачів кафедр мистецьких дисциплін вищих навчальних закладів, спеціалістів відділів міжнародної співпраці.

Результати наукового пошуку **впроваджено** у практику роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 1756/01 від 24.10.2014 р.), Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (довідка № 4231 від 03.11.2014 р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Б. Хмельницького (довідка № 06/2675 від 06.11.2014 р.), Управління культури і туризму, національностей та релігій Сумської обласної державної адміністрації (довідка № 4/1311 від 01.10.2014 р.).

Апробація отриманих результатів дослідження здійснювалася на 24 науково-практичних конференціях і семінарах різного рівня: *міжнародних* – «Слов'янське музичне мистецтво в контексті європейської культури» (Вінниця, 2011), «Танцювальна освіта в Польщі – реалії і виклик» (Варшава, 2012), «Міжнародне співробітництво в освіті в умовах глобалізації» (Алушта, 2012), «Мистецька освіта в контексті глобалізації»

та полікультурності» (Луганськ, 2012), «Слов'янське музичне мистецтво в контексті європейської культури» (Вінниця, 2013), «Педагогіка мистецтва і мистецтво педагогічної дії» (Київ, 2013), «Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції» (Суми, 2013), «ХІ педагогічні читання пам'яті О. П. Рудницької» (Київ, 2013), «Мистецька освіта в Україні: проблеми теорії і практики» (Київ, 2014), «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін» (Суми, 2014), «Мистецька освіта: від спадкоємності епох до новітніх технологій» (Мелітополь, 2014), «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи» (Умань, 2014), «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін» (Суми, 2015); *всеукраїнських з міжнародною участю* – «Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти» (Умань, 2014), «Творча спадщина А. С. Макаренка в контексті інноваційного розвитку освіти ХХІ століття» (Суми, 2013); *всеукраїнських* – «Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії» (Рівне, 2011), «Сучасні стратегії та технології підготовки фахівців у вищій школі» (Донецьк, 2012), «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи» (Умань, 2013), «Мистецька освіта в Україні: проблеми теорії і практики» (Київ, 2014), «Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти» (Умань, 2014); *науково-методичних семінарах* – Міжнародному Польсько-Українському науковому семінарі «Польсько-українські контексти освіти дитини» (Польща, Катовіце, 2013), Загальнопольському семінарі «Музика і рух у терапевтичній діяльності» (Польща, Катовіце, 2013), Всеукраїнському науково-практичному семінарі «Педагогічна компаративістика 2013: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст» (Київ, 2013), Всеукраїнському науково-методичному семінарі «Молодь, освіта, наука та мистецтво» (Умань, 2014).

Публікації. Основні положення та висновки дисертаційної роботи знайшли відображення в 12 одноосібних публікаціях автора, з яких 1 навчально-методичний посібник, 7 статей у наукових фахових виданнях, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 2 – у збірниках наукових праць, 1 – у матеріалах наукових конференцій.

Структура роботи. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (460 найменувань, з них 258 – іноземними мовами) і 19 додатків на 72 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 309 сторінок (основний текст – 189 сторінок). Робота містить 8 рисунків та 12 таблиць.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження; визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет, хронологічні межі, методологічні й теоретичні основи, охарактеризовано методи і джерельну базу; розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів; подано відомості про апробацію і впровадження результатів наукового пошуку; визначено структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі – «Теоретичні основи дослідження модернізації хореографічної освіти в Польщі» – визначено ключові поняття дослідження, з’ясовано сутність та напрями модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща, виявлено витoki й виокремлено провідні персоналії, які відіграли визначну роль у розвитку ХО в Польщі, висвітлено процес розбудови хореографічного наукового простору в Республіці Польща.

Результати термінологічного аналізу ключових понять наукових розвідок вітчизняних і зарубіжних дослідників та словникової літератури дозволили упорядкувати поняттєво-термінологічний апарат дослідження. Конкретизовано поняття «хореографічна освіта», дефініційованого як галузь мистецької освіти, що реалізується в системі дошкільних, шкільних, позашкільних, спеціальних середніх, вищих навчальних закладів та післядипломних студій з метою гармонійного розвитку особистості й формування широкого спектру її фахових компетенцій у сфері хореографії. Виокремлено аматорську й професійну складові хореографічної освіти в Польщі, що здійснюється у 2-х типах навчальних закладів – державних і приватних (рис. 1).

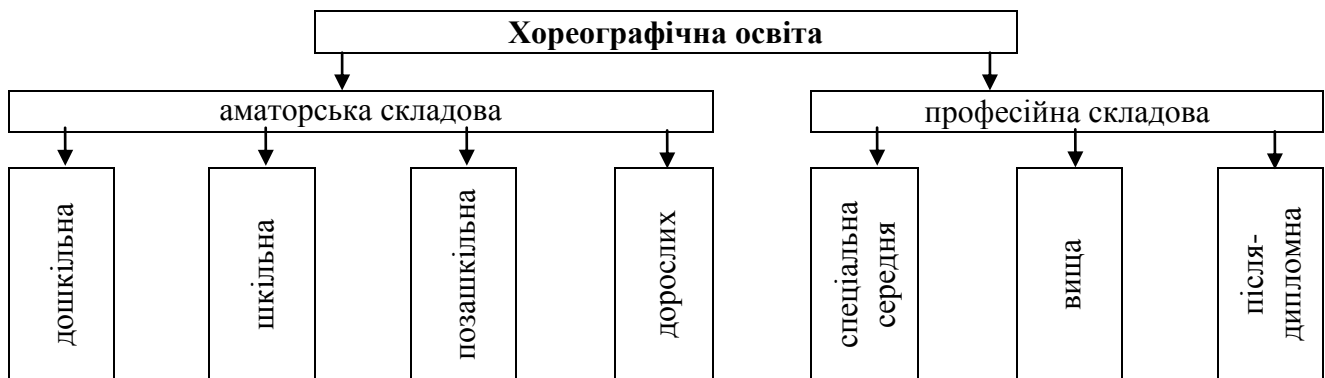

Рис. 1. Структура хореографічної освіти у Польщі

Поглиблено й уточнено зміст поняття «хореографічна підготовка» (ХП), що схарактеризована як організований процес передачі теоретичних знань, формування практичних умінь і навичок, необхідних для успішної діяльності у сфері хореографії, та засвоєння сукупності цінностей і норм, що спрямований на підвищення рівня танцювальної культури особистості.

Результати термінологічного аналізу дозволили виокремити сутнісні характеристики й визначити модернізацію хореографічної освіти як інноваційний процес перетворення, що полягає: в оновленні нормативно-правового забезпечення якості ХО та її інтеграції до європейського і світового освітнього співтовариства, в удосконаленні структури згідно потреб суспільства і держави у кваліфікованих фахівцях, у переорієнтації мети та змісту хореографічної освіти на гармонійний розвиток особистості й формування її фахових компетенцій.

Визначено напрями модернізації хореографічної освіти, зокрема: розробка нормативно-правової бази, що включає законодавчі акти, стандарти ХО, навчальну та наукову документацію тощо; оновлення структури

(оптимізація переліку спеціальностей згідно з потребами ринку праці, переатестація вишів, перехід на багаторівневу вищу хореографічну освіту – молодший спеціаліст, бакалавр, магістр, доктор) та змісту (впровадження новаторських програм ХО, уведення до навчальних планів предметів з інтеркультурним і терапевтичним змістом, проведення міжнародних майстер-класів з використанням мультимедійних технологій) аматорської і професійної хореографічної освіти; розбудова наукового простору хореографічної освіти.

Застосування ретроспективного методу дозволило визначити витoki сучасної хореографічної освіти в Польщі, серед яких: створення мережі середніх спеціальних хореографічних навчальних закладів, до яких належать балетні школи у Варшаві, Битомі, Познані, Лодзі та Державне хореографічне училище в Гданську; поява на початку ХХ століття аматорських танцювальних осередків, зокрема ансамблів народного танцю, палаців, будинків і центрів культури, діяльність яких зосереджувалася на вихованні через мистецтво; інституалізація вищої хореографічної освіти, яка розпочалася зі створення спеціалізації «Танець» на базі професійних студіумів у Глівіцах (1983 р.) та Вроцлаві (1985 р.).

За допомогою біографічного методу виокремлено персоналії, що відіграли значну роль у становленні хореографічної освіти в Польщі, зокрема: Т. Висоцької, якій належить ідея відкриття Загальноосвітньої балетної школи імені Людомира Ружицького в Сосновці; Я. Яжинівни-Собчак – засновниці Загальноосвітньої балетної школи в Гданську; Б. Прадзинського – організатора літніх курсів удосконалення вчителів у сфері класичного, характерного і сучасного танців, ініціатора створення першого аудіовізуального кабінету; польської примі-балерини О. Славської-Ліпчинської та інспектора шкільної артистичної справи З. Домбровського – ініціаторів створення Державної початкової хореографічної школи в Познані; К. Джевецького, який перший ввів до програми навчання предмет «Сучасний танець» у Познанській хореографічній школі; Я. Шуміграй, якій належить ідея відкриття у Державному професійному студіумі навчання аніматорів культури і бібліотекарів у Вроцлаві напряму «Танець»; Ю. Остерви – засновника Державної вищої театральної школи імені Людвіга Сольського в Кракові з відділом танцю в Битомі.

З'ясовано, що на розбудову наукового простору хореографічної освіти в Польщі значно вплинуло створення Інституту музики й танцю, діяльність якого спрямована на поліпшення якості освіти та фінансову підтримку культурних установ, проведення I Конгресу танцю та I Міжнародної хореографічної конференції з метою вироблення стратегії подальшого розвитку галузі. Систематизація проблематики доповідей, виголошених на наукових форумах, дозволила виділити такі тематичні групи: державна політика у сфері хореографічного мистецтва; професійний розвиток танцівників, його етапи, загрози та бар'єри; інфраструктура хореографічної освіти, її сучасний стан і стратегічне планування розвитку; вищі навчальні заклади та їх роль у підготовці педагогів-хореографів; професійна хореографічна освіта за кордоном; розвиток сучасного танцю в Польщі; народно-сценічний та фольклорний танець.

Узагальнено результати досліджень польських науковців у галузі хореографічної освіти, зокрема здійснено порівняльно-зіставний аналіз низки звітів з різних регіональних центрів (Лодзь, Краков, Білосток, Каліш, Кельце, Люблін, Познань, Варшава, Вроцлав), у яких: висвітлено стан аматорської та професійної ХО; представлено роботу державних та приватних театрів балету, центрів культури, шкіл та університетів; окреслено рекомендації для регіонального розвитку ХО.

Отже, ключовими поняттями дослідження модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща стали «хореографічна освіта» та «хореографічна підготовка». Сутність та напрями модернізації хореографічної освіти визначено в контексті нормативно-правових та структурно-змістових інноваційних змін. У витоків модернізації ХО стояли засновники балетних шкіл, організатори професійних студіумів та літніх курсів, а стрімка розбудова наукового простору ХО у ХХІ столітті стала можливою завдяки появі дослідного інституту та проведенню міжнародних наукових симпозіумів.

У другому розділі – **«Базові аспекти модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща»** – схарактеризовано нормативно-правовий, структурний та змістовий аспекти модернізації хореографічної освіти у РП; систематизовано моделі хореографічної підготовки в Польщі; проаналізовано навчальні плани, згідно з якими реалізовується хореографічна освіта в Польщі.

Використання порівняльно-зіставного, діахронного та ієрархічного аналізу дозволило схарактеризувати нормативно-правовий аспект модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща. Показано, що модернізація ХО регламентується відповідними документами трьох рівнів: *європейського*, що покликані сприяти формуванню спільної європейської освітньої політики (Європейська конвенція «Про еквівалентність дипломів, які надають допуск до університетів», «Про академічне визнання університетських кваліфікацій», Лісабонська Конвенція, Європейська культурна конвенція тощо), *державного* (Закон «Про систему освіти», Закон «Про вищу освіту», Розпорядження міністра культури і національної спадщини «У справі типів державних і приватних мистецьких шкіл», «У справі загальних планів навчання в публічних школах і мистецьких закладах», «У справі переліку напрямів, пов'язаних з мистецькими дисциплінами», Розпорядження міністра науки і вищої освіти «У справі сфери знань, галузі науки та мистецтва, а також наукові та мистецькі дисципліни») та *інституційного* (статути вишів, розпорядження ректорів, рішення вчених рад тощо).

Здійснено аналіз Закону Республіки Польща «Про вищу освіту» (1990), який засвідчив наявність у ньому низки положень, що дали поштовх до початку модернізації хореографічної освіти. Зокрема, навчальним закладам, у тому разі мистецьким, надавалося право самостійно укладати міжнародні угоди, здійснювати навчання за різними напрямами тощо. Структурні зміни в системі вищої хореографічної освіти РП були зумовлені положеннями Закону «Про вищу освіту» 2005 р. щодо статусу вишів та їх повної автономії. Встановлено, що в новій редакції Закону від 2011 р. було розширено загальні положення,

уточнено завдання закладів вищої освіти, конкретизовано трудові відносини працівників ВНЗ, права та обов'язки студентів тощо.

За результатами порівняльно-зіставного аналізу з'ясовано, що подальший перебіг модернізації хореографічної освіти був пов'язаний із прийняттям низки законодавчих актів. Встановлено, що типи державних і приватних мистецьких шкіл (балетні школи та школи танцю) визначаються у розпорядженні міністра культури і національної спадщини. У розпорядженні «У справі програмових підстав навчання у сфері мистецької освіти в державних школах мистецтв» наголошується, що навчання у балетних школах обіймає три етапи (I–III класи, IV–VI класи, VII–IX класи) та визначається тематичний зміст професійних дисциплін (класичний, народний, характерний, історичний, партнерський, сучасний танці та ін.). Показано, що Розпорядженням «У справі загальних планів навчання в державних школах і мистецьких закладах» встановлюється щотижнева кількість навчальних годин у балетних школах та школах танцю.

Результати порівняльно-зіставного аналізу нормативних актів, наукових публікацій та сайтів польських навчальних закладів свідчать, що оновлення структури ХО стає важливою ланкою її модернізації. Установлено, що нині аматорська хореографічна освіта дітей та молоді в Республіці Польща здійснюється в низці навчальних закладів, зокрема, дошкільних, позашкільних та культурно-освітніх осередках (рис. 2).

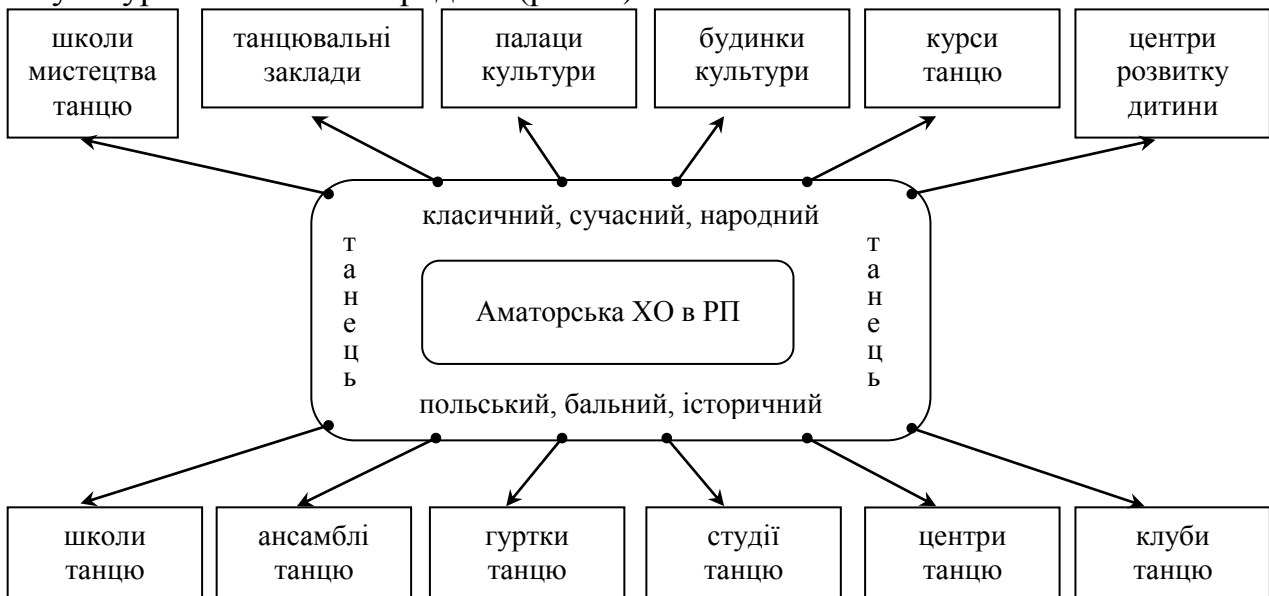

Рис. 2. Структура аматорської хореографічної освіти в Республіці Польща

Використання системно-структурного аналізу дозволило встановити, що професійна хореографічна освіта в РП здійснюється в середніх спеціальних (Загальноосвітня балетна школа імені Романа Турчиновича у Варшаві, Загальноосвітня балетна школа імені Людомира Ружицького в Битомі, Загальноосвітня балетна школа в Гданську, Загальноосвітня балетна школа імені Ольги Славської-Ліпчинської в Познані, Загальноосвітня балетна школа імені Фелікса Парнелла в Лодзі, Капітольська балетна школа у Вроцлаві) та вищих навчальних закладах (Державний професійний вокально-балетний

студіум, Державний професійний студіум навчання аніматорів культури, Державний професійний студіум навчання аніматорів культури і бібліотекарів, Державна вища театральна школа імені Людвіга Сольського, Вища школа справності імені Станіслава Сташиця, Вища школа мистецтв і суспільних наук, Вища школа суспільних наук, Академія гуманістично-економічна, Музична академія імені Гражини і Кейстута Бацевичів, UMFC), шляхом комплексного вивчення фахових дисциплін і предметів загальноосвітнього блоку. Структурно-функціональний аналіз статутів п'ятнадцяти вишів, у яких здійснюється ХО в Республіці Польща, засвідчив, що основними структурними одиницями навчальних закладів є відділи та інститути, які надають освіту першого (бакалавр), другого (магістр) і третього (доктор) ступенів.

За характерними ознаками хореографічної підготовки, що включають типи навчальних закладів у яких вона відбувається, наявність новітніх спеціальностей, виділяємо шість основних моделей: *класична* (балетні школи у Варшаві, Битомі, Гданську, Познані, Лодзі та Вроцлаві; студіуми у Вроцлаві, Каліші, Глівіцах; вищі школи у Кельцах, Познані; 2 академії у Лодзі); *театрально-танцювальна* (Державна вища театральна школа у Кракові з відділом театру танцю в Битомі); *хореотерапевтична* (Варшавський інститут психотерапії танцю та руху, вища школа у Любліні, Гуманістично-економічна академія у Лодзі); *танцювально-модерна* (Державний професійний студіум навчання аніматорів культури у Каліші та Гуманістично-економічна академія в Лодзі); *танцювально-спортивна* (академії фізичного виховання у Варшаві, Познані, Кракові, Вроцлаві, Катовіцах, Гданську); *народно-ансамблева* (Економічний університет у Катовицях, Університет Марії Кюрі-Склодовської, Варшавський, Гданський, Лодзький, Шльонський, Вармінсько-Мазурський та Ягеллонський університети). Установлено, що в Польщі функціонує й мішаний тип хореографічної підготовки з тенденцію поступового наближення до однієї з моделей – найчастіше до класичної. Така підготовка здійснюється у Гуманістично-економічній академії в Лодзі (класична, хореотерапевтична, театральна-танцювальна та танцювально-модерна моделі), Вищій школі суспільних наук у Любліні (класична та хореотерапевтична моделі) тощо.

У ході порівняльно-зіставного аналізу встановлено, що у вищих навчальних закладах Республіки Польща з'являються новітні напрями та спеціальності (актор театру танцю, хореотерапія, балетна педагогіка тощо). Визначено, що однією із стратегій залучення іноземних студентів до навчання в польських мистецьких навчальних закладах є інтернаціоналізація змісту підготовки, зокрема включення до навчальних планів предметів, що містять інтеркультурний і терапевтичний компонент, запровадження англійських курсів. У загальному вигляді зміст хореографічної освіти в навчальних закладах Польщі подібний, але до стандартного переліку хореографічних дисциплін кожен виш вносить індивідуальні пропозиції.

Використання низки емпіричних методів (включеного спостереження, інтерв'ювання, бесід та e-mail листування з польськими науковцями) дає підстави стверджувати, що структурно-змістові зміни зумовлені економічними

та соціальними факторами. Реагуючи на запити ринку праці, польські хореографічні навчальні заклади прилаштовуються до нових умов шляхом створення додаткових структурних підрозділів, упровадження інноваційних спеціальностей і спеціалізацій, кардинального оновлення програм підготовки за традиційними напрямками.

Отже, дослідження базових аспектів модернізації хореографічної освіти в РП дозволило визначити її законодавчо унормовану структуру та зміст, які постійно підлягають інноваційним змінам у новеляціях до нормативно-правових документів. Модернізація мережі осередків хореографічної освіти та їх типів тісно пов'язана з появою інноваційних моделей ХО та оновленням навчальних планів.

У третьому розділі – **«Перспективи модернізації хореографічної освіти в Польщі та Україні»** – окреслено європейський контекст модернізації хореографічної освіти, досліджено особливості модернізаційних процесів у хореографічній освіті в українських навчальних закладах, визначено перспективи використання позитивного польського досвіду в аспекті досліджуваної проблеми в Україні.

Аналіз наукових джерел і документів європейських організацій та установ засвідчив, що одним з основних механізмів модернізації хореографічної освіти в Європі, особливо її професійної складової, стає інтернаціоналізація. Встановлено, що важливий вплив на модернізацію хореографічної освіти в Польщі здійснила європейська концепція синтезу мистецтв. З'ясовано, що в розвитку ХО в Європі визначну роль відіграли балетні школи Франції та Італії. Інноваційною була діяльність Французької академії танцю щодо кодифікації (перенесення) правил і норм характерної та класичної хореографії на письмові джерела. Показано, що нині вищу хореографічну освіту в європейських країнах можна отримати у вищих мистецького профілю, балетних школах, академіях танцю та недержавних освітніх закладах.

За результатами порівняльно-зіставного аналізу з'ясовано, що професійну хореографічну освіту в Україні можна здобути в середніх (Київське державне вище хореографічне училище, училища культури, училища культури і мистецтв) та вищих (коледжі, академії, інститути, педагогічні та класичні університети) навчальних закладах. Вагомим здобутком модернізації вищої ХО в Україні стала поява її хореографічно-педагогічної моделі. Встановлено, що хоча у процесі модернізації структури університетської освіти деякі педагогічні університети стають класичними, проте спеціальність «хореографія*», де символ «*» – означає наявність педагогічної кваліфікації, залишається.

За результатами структурно-функціонального аналізу встановлено, що підготовка майбутніх учителів хореографії в педагогічних університетах України здійснюється в таких структурних підрозділах: інститути (психолого-педагогічної освіти та мистецтв; соціально-педагогічної та художньої освіти; інститут мистецтв); факультети (художній; художньо-педагогічний; психолого-педагогічний; музично-хореографічної освіти; мистецтв та дошкільної освіти; фізичного виховання і факультет мистецтв); кафедри (художньої педагогіки та хореографії; художніх дисциплін та методики їх навчання; хореографії та

художньої культури; теорії та методики музичної освіти і хореографії; музичного мистецтва та хореографії; гімнастики, хореографії і плавання; хореографічних дисциплін та кафедра хореографії). Спостерігаються позитивні якісні зміни у професорсько-викладацькому складі, розпочинаються захисти дисертацій у сфері підготовки вчителів хореографії, інтенсивно розвивається науковий простір вітчизняної хореографічної освіти.

У ході порівняльно-зіставного аналізу навчальних планів з хореографічної підготовки фахівців у Республіці Польща та Україні з'ясовано, що їх модернізація в польських вишах у першу чергу полягає в розподілі змісту на три основні (професійний, психолого-педагогічний і методичний) та два факультативні (підготовка до вивчення додаткового предмета й підготовка у сфері спеціальної педагогіки) модулі. Кількість кредитів розподілена по модулям не рівномірно. У той же час в Україні подібні процеси розпочалися тільки після введення в дію нового Закону «Про вищу освіту».

Результати порівняльно-зіставного аналізу перспектив модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща та Україні засвідчили, що зміни відбуваються в аматорських осередках ХО подібного типу: центри розвитку дитини, школи танцю, курси танцю, танцювальні студії, центри та клуби, балетні школи. Також показано, що типи вищих навчальних закладів, у яких відбувається модернізація хореографічної підготовки фахівців в означених країнах, відрізняються. У Польщі перспективи модернізації вищої хореографічної освіти відкриваються у Державному професійному вокально-балетному студіумі, Державному професійному студіумі навчання аніматорів культури, Державному професійному студіумі навчання аніматорів культури і бібліотекарів, Державній вищій театральній школі імені Людвіга Сольського, Вищій школі справності імені Станіслава Сташиця, Вищій школі мистецтв і суспільних наук, Вищій школі суспільних наук, Академії гуманістично-економічній, Музичній академії імені Гражини і Кейстута Бацевичів, UMFC. У той же час в Україні модернізації хореографічної освіти очікують Київське державне вище хореографічне училище, училища культури і мистецтв, коледжі культури і мистецтв, академії культури і мистецтв, класичні та педагогічні університети. Перспективними моделями хореографічної підготовки для України вважаємо наявні в Польщі театральнотанцювальну, хореотерапевтичну, танцювально-модернову.

Констатовано, що хореографічно-педагогічна модель підготовки фахівців, запровадження якої стало ознакою модернізації ХО в Україні, може бути рекомендована педагогічними вишами країн ЄС як така, що має перспективу позитивного впливу на культурно-освітній простір об'єднаної Європи.

Узагальнення та наукова екстраполяція польського досвіду на українські реалії дозволили виявити перспективи його використання в ході модернізації хореографічної освіти в Україні. На європейському рівні пропонується активізація співпраці з міжнародними освітніми організаціями, вишами Європи та представництвами (посольствами) окремих країн на території України; спрямування діяльності навчальних закладів на міжкультурне виховання та сприяння розвитку міжнародних зв'язків шляхом участі у програмах

культурних обмінів, міжнародних танцювальних конкурсах і фестивалях; адміністративна підтримка міжнародних наукових проектів навчальних закладів і запровадження відповідних стратегій.

На національному рівні належить забезпечити: розробку загальнонаціональних культурно-освітніх програм щодо розвитку хореографічної освіти; запровадження нових моделей хореографічної підготовки (театрально-танцювальної, хореотерапевтичної, танцювально-модерної тощо); формулювання сучасних вимог до фахівців-хореографів навчальними закладами спільно з роботодавцями; забезпечення реалізації в системі освіти інвестиційних проектів, насамперед, з модернізації матеріально-технічної бази хореографічної освіти.

Установлено, що на інституційному рівні необхідно звернути увагу на збагачення лекційних курсів компаративними відомостями щодо еволюції та модернізації системи хореографічної освіти в університетах Європи; запровадження хореотерапевтичної та театральної спеціальностей; модернізація існуючих та впровадження новаторських програм ХО з метою сприяння розвитку мобільності шляхом активізації міжнародного співробітництва з освітніми закладами зарубіжних країн; надання студентам можливості вільного вибору фахових хореографічних дисциплін відповідно до особистих уподобань та інтересів; створення спеціальних програм для студентів з обмеженими можливостями; активне використання в навчальному процесі інформаційних технологій (навчальні фільми, мультимедія-презентації, відеодемонстрації); впровадження інтеркультурних хореографічних дисциплін та проведення міжнародних майстер-класів.

Отже, найважливішим механізмом модернізації ХО в європейському контексті стає її інтернаціоналізація, а перспективи інноваційного розвитку галузі в першу чергу визначаються появою різних типів вишів мистецького профілю та науково-дослідних інститутів танцю. Перспективними для використання позитивного польського досвіду модернізації хореографічної освіти в Україні є інноваційні зміни на національному та інституційному рівнях, а також розширення мережі осередків аматорської хореографічної освіти; збільшення питомої ваги сучасного танцю у змісті підготовки танцівників і балетмейстерів у середній ланці ХО.

З'ясування теоретичних основ і базових аспектів модернізації хореографічної освіти в Польщі та перспективи використання позитивного польського досвіду в межах досліджуваної проблеми в Україні дає підстави для таких **висновків**.

1. Визначено ключові поняття дослідження модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща, зокрема конкретизовано та уточнено терміни «хореографічна освіта» (галузь мистецької освіти, що реалізується в системі аматорських та професійних навчальних закладів з метою гармонійного розвитку особистості й формування широкого спектру її фахових компетенцій у сфері хореографії) та «хореографічна підготовка» (організований процес передачі теоретичних знань, формування практичних умінь і навичок та засвоєння

сукупності цінностей і норм, що спрямований на підвищення рівня танцювальної культури особистості). Виявлено сутність модернізації хореографічної освіти, визначеної як процес інноваційних змін в нормативно-правовому забезпеченні, структурі й змісті її аматорської та професійної складових з метою гармонійного розвитку особистості та формування фахових компетенцій.

З'ясовано напрями модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща, а саме: оновлення нормативно-правової бази (законодавчих актів, стандартів ХО, навчальної та методичної документації), структури (оптимізація переліку спеціальностей, за якими здійснюється фахова підготовка; перехід на багаторівневу вищу хореографічну освіту; переатестація вишів) та змісту хореографічної освіти (впровадження новаторських програм ХО, уведення у зміст предметів інтеркультурного й терапевтичного компонентів, проведення міжнародних майстер-класів з використанням мультимедійних технологій); розбудова наукового простору хореографічної освіти та її інтернаціоналізація.

2. Виявлено витоки сучасної хореографічної освіти в Польщі, серед яких: створення мережі середніх спеціальних хореографічних навчальних закладів (державного хореографічного училища, приватних і державних балетних шкіл); поява розгалуженої системи аматорських танцювальних осередків (ансамблів народного танцю, палаців, будинків і центрів культури); інституалізація вищої хореографічної освіти та її розвиток у межах професійних студіумів. Виокремлено персоналії, що відіграли визначну роль у становленні хореографічної освіти в Польщі, зокрема Т. Висоцької, Я. Яжинівни-Собчак, Б. Прадзиньського, С. Сташиці, О. Славської-Ліпчиньської, З. Домбровського, К. Джевецького, Я. Шуміграй, Ю. Остерви.

Установлено, що на розбудову наукового простору хореографічної освіти в Республіці Польща вплинуло створення Інституту Музики і танцю (2010 р.), проведення I Конгресу Танцю (2011 р.), організація I Міжнародної хореографічної конференції «Танцювальна освіта в Польщі – реалії та виклики» (2012 р.). Висвітлено проблематику наукових дискусій у науковому просторі хореографічної освіти щодо: професійного розвитку танцівників, інфраструктури хореографічної освіти, її стратегічного планування, вищих навчальних закладів та їх роль у підготовці педагогів-хореографів, професійної ХО за кордоном, розвитку сучасного та народно-сценічного танців у Польщі тощо. Узагальнено результати досліджень польських науковців у сфері сучасного танцю та проаналізовано звіти наукових проектів, що порівнюють стан польського танцю в регіональних центрах країни.

3. Схарактеризовано базові аспекти модернізації хореографічної освіти, серед яких вирізняємо нормативно-правовий, структурний та змістовий. У межах нормативно-правового аспекту зазначено, що структуру хореографічної освіти, яка складається з позашкільних, дошкільних, середніх спеціальних, вищих навчальних закладів освіти та післядипломних студій регламентує Закон «Про систему освіти». З'ясовано, що поштовхом до початку модернізації вищої хореографічної освіти в Польщі стала низка положень Закону «Про вищу освіту» (1990 р., 2005 р., 2011 р.). Подальший перебіг модернізації ХО

є пов'язаним із прийняттям низки розпоряджень міністра культури і національної спадщини та міністра науки й вищої освіти стосовно типів державних і приватних мистецьких шкіл, переліку напрямів, загальних планів навчання.

Висвітлено структурний аспект модернізації ХО, що передбачає реорганізацію старих і створення нових осередків хореографічної освіти (центри розвитку дитини, школи мистецтва танцю, хореографічні школи, будинки культури, танцювальні студії та центри, клуби й ансамблі сучасного танцю, хореографічні гуртки, курси танцю, осередки танцю, загальноосвітні балетні школи, студіуми, вищі школи, академії, UMFC), які мають повноваження щодо самостійного вирішування змістових та організаційних питань, розробляти й запроваджувати в навчальний процес авторські програми тощо. Модернізаційні процеси у сфері ХО характеризуються поступовим переходом від класичного до сучасного танцю та появою новітніх моделей хореографічної підготовки (поряд із традиційною класичною з'являються театральнотанцювальна, хореотерапевтична, танцювально-модерна, танцювально-спортивна й народно-ансамблева).

Установлено, що зміст професійної ХО у вищій школі модернізується відповідно до запитів соціуму і вимог ринку праці. Оновлення курикулуму здійснюється згідно з інноваційними напрямами підготовки (спеціальностями). Найактивніше відбувається модернізація навчальних і робочих програм за рахунок уведення нових предметів, що містять інтеркультурний, модерновий і терапевтичний компоненти. З'ясовано, що віднедавна зміст підготовки фахівців-хореографів у Республіці Польща розподілено на модулі.

4. Здійснено порівняння перспектив модернізації хореографічної освіти в Польщі та Україні, за результатами якого доцільним вважаємо: розповсюдження вітчизняної хореографічно-педагогічної моделі в європейських країнах, у тому разі в Польщі; інтенсифікацію наукових досліджень у сфері хореографічної освіти; розповсюдження в Україні польських моделей хореографічної підготовки; запровадження новітніх напрямів і спеціалізацій у вишах; розширення мережі інноваційних осередків аматорської хореографічної освіти; збільшення питомої ваги сучасного танцю у змісті підготовки танцівників і балетмейстерів у середній ланці ХО.

Окреслено перспективи використання позитивного польського досвіду модернізації хореографічної освіти у практиці вітчизняних навчальних закладів, що передбачає: *на європейському рівні* – активізацію співпраці з міжнародними освітніми організаціями, спрямування діяльності навчальних закладів на міжкультурне виховання, сприяння розвитку міжнародних зв'язків шляхом участі у програмах культурних обмінів та міжнародних танцювальних конкурсах і фестивалях; *на національному рівні* – підготовку належних законодавчих і нормативно-правових актів, розробку загальнонаціональних культурно-освітніх програм щодо розвитку хореографічної культури, запровадження нових моделей хореографічної підготовки (театральнотанцювальної, хореотерапевтичної, танцювально-модерної), формулювання сучасних вимог до майбутніх фахівців, виділення бюджету на розвиток

хореографії; *на інституційному рівні* – адміністративну підтримку міжнародних наукових проєктів, упровадження відповідних стратегій розвитку хореографічної галузі, введення новітніх спеціальностей, модернізацію існуючих та введення новаторських програм хореографічної підготовки, створення спеціальних програм для студентів з обмеженими можливостями, надання змісту лекційних курсів європейського виміру, запровадження в роботу кафедр хореографії факультативних занять із використанням інформаційних технологій, проведення міжнародних майстер-класів.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми модернізації хореографічної освіти в Польщі й засвідчує необхідність її подальшого розроблення за такими перспективними напрямками, як вивчення досвіду підготовки майбутніх фахівців хореографії в інших зарубіжних країнах, дослідження неперервної хореографічної освіти, удосконалення змісту та оптимізація структури хореографічної освіти в Україні.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження висвітлено у таких працях автора:

1. Повалій Т. Л. Історія хореографічного мистецтва : [навч.-метод. посібн.] / Т. Л. Повалій. – Суми : СПДФО Повалій К. В., 2014. – 120 с.

2. Повалій Т. Л. Арт-терапевтичні аспекти хореографічної освіти в Польщі / Т. Л. Повалій // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – Науковий журнал / ред. кол. : А. А. Сбруєва (гол. ред.) [та ін.]. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2011. – № 8 (18). – С. 92–99.

3. Повалій Т. Л. Зміст хореографічної освіти в Республіці Польща: інтеркультурний аспект / Т. Л. Повалій // Педагогічні науки. Мистецька освіта: історія, теорія, практика : Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2013. – № 17 (276). – С. 213–218.

4. Повалій Т. Л. Нормативно-правове забезпечення модернізації вищої хореографічної освіти в Польщі / Т. Л. Повалій // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал. – Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2013. – № 7 (33). – С. 29–36.

5. Повалій Т. Л. Структура хореографічної освіти в сучасній Польщі / Т. Л. Повалій // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : збірник наукових праць. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2012. – Вип. 36. – С. 371–374.

6. Повалій Т. Л. Методи згуртування дитячого хореографічного колективу / Т. Л. Повалій // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – Науковий журнал / ред. кол. : А. А. Сбруєва (гол. ред.) [та ін.]. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2010. – № 7 (9). – С. 385–392.

7. Повалій Т. Л. Подготовка хореографов в педагогических университетах Украины / Т. Л. Повалій // Оралды ғылым жаршысы : научно-теоретический и практический журнал. Серия : Педагогические науки. – Казахстан, 2014. – С. 58–68.

8. Повалій Т. Л. Розвиток хореографічної освіти в Польщі / Т. Л. Повалій // Проблеми сучасної педагогічної освіти : збірник статей. Сер. : Педагогіка і психологія. – Ялта : РВВ КГУ, 2014. – Вип. 44. – Ч. 4. – С. 172–177.

9. Повалій Т. Л. Науковий простір хореографічної освіти в Республіці Польща / Т. Л. Повалій // «Международное сотрудничество в образовании в условиях глобализации». – Симферополь : Таврический национальный университет имени В. И. Вернадского, 2012. – С. 249–255.

10. Повалій Т. Л. Перспективи використання позитивного польського досвіду модернізації хореографічної освіти в Україні / Т. Л. Повалій // «Актуальні питання мистецької освіти та виховання» : збірник наукових праць. – Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2013. – № 2 (2). – С. 186–195.

11. Повалій Т. Л. Сутність модернізації хореографічної освіти в Польщі та Україні / Т. Л. Повалій // «Актуальні питання мистецької освіти та виховання» : збірник наукових праць. – Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2014. – № 1–2 (3–4). – С. 186–195.

12. Повалій Т. Л. Тенденції розвитку хореографічної освіти в Європі / Т. Л. Повалій // Мистецька освіта: традиції й інновації : матеріали Міжнародної наукової конференції. – Мелітополь : Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Б. Хмельницького, 2014. – С. 97–99.

Повалій Т. Л. Модернізація хореографічної освіти в Республіці Польща. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка МОН України, Суми, 2015.

У дисертації розкрито теоретичні основи та базові аспекти модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща, з'ясовано перспективи використання позитивного польського досвіду модернізації хореографічної освіти в Україні.

Окреслено поняттєво-термінологічний апарат дослідження, з'ясовано сутнісні характеристики та визначено напрями модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща. Виявлено витoki й виокремлено персоналії, які відіграли визначальну роль у цьому процесі. Висвітлено процес розбудови хореографічного наукового простору в Польщі. Схарактеризовано базові аспекти модернізації хореографічної освіти в Республіці Польща (нормативно-правовий, структурний та змістовий). Репрезентовано моделі хореографічної підготовки в Польщі та проаналізовано навчальні плани, згідно з якими реалізується хореографічна освіта в Польщі. Представлено європейський контекст модернізації хореографічної освіти та досліджено стан хореографічної освіти в українських навчальних закладах. Визначено перспективи

використання позитивного польського досвіду в аспекті досліджуваної проблеми в Україні.

Ключові слова: хореографічна освіта, модернізація, напрями та базові аспекти модернізації (нормативно-правовий, структурний та змістовий), витоки хореографічної освіти, провідні персоналії, розбудова наукового простору, позитивний польський досвід, Республіка Польща.

Повалий Т. Л. Модернизация хореографического образования в Республике Польша. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 – общая педагогика и история педагогики. – Сумской государственной педагогической университет имени А.С. Макаренки МОН Украины, Сумы, 2015.

В диссертации раскрыты теоретические основы и базовые аспекты модернизации хореографического образования в Республике Польша, определены перспективы использования положительного польского опыта модернизации хореографического образования в Украине.

Очерчен понятийно-терминологический аппарат исследования, выявлены сущностные характеристики и определены направления модернизации хореографического образования в Польше. Раскрыты истоки и выделены персоналии, которые сыграли определяющую роль в этом процессе. Освещен процесс развития хореографического научного пространства в Польше. Охарактеризованы базовые аспекты модернизации хореографического образования в Республике Польша (нормативно-правовой, структурный и содержательный). Представлены модели хореографической подготовки в Польше и проанализированы учебные планы. Обозначен европейский контекст развития хореографического образования и исследовано состояние хореографического образования в украинских учебных заведениях. Определены возможности использования польского опыта при разработке стратегии развития хореографического образования в Украине.

Ключевые слова: хореографическое образование, модернизация, направления и базовые аспекты модернизации (нормативно-правовой, структурный и содержательный), истоки хореографического образования, ведущие персоналии, развитие научного пространства, положительный польский опыт, Республика Польша.

Povalii T. L. Modernization of choreographic education in the Republic of Poland. – On the rights of manuscript.

Thesis for the Degree of the Candidate of Pedagogical Sciences in Specialty 13.00.01 – General Pedagogics and History of Pedagogics. – Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko MES of Ukraine, Sumy, 2015.

Theoretical foundations and basic aspects of modernization of choreographic education in the Republic of Poland are revealed in the thesis; the prospects of the use of positive Polish experience in the aspect of the research problem in Ukraine are defined.

The conceptual and terminological apparatus of the study is described. A large number of terms such as «modernization», «choreography», «dance education» are introduced. Essential characteristics of modernization of choreographic education in the Republic of Poland are identified. The author defines directions of modernization of choreographic education, namely: updating the content and structure of choreographic education; elimination of disproportion and duplication in training; upgrading of regulatory legal support; optimization of the list of specialties for which there is professional training; certification of educational institutions and specific higher dance education programs. Sources and personalities who have played a significant role in this process are defined.

The development of choreographic research field in Poland (creation of the scientific-research Institute of music and dance, conducting of the First Congress of the dance, the arrangement of the First International choreographic conference) is covered. The basic aspects of modernization of choreographic education in the Republic of Poland (regulatory-legal, structural and content) are described. The models of choreography training in Republic of Poland are presented (classic, theatric, horeotherapeutic, rhythmic) and the curricula, according to which the choreographic education in Poland is implemented, are analyzed.

In the framework of the regulatory-legal aspect it is noted that the structure of the choreographic education, which consists of out-of-school, preschool, secondary special and higher educational institutions and post-graduate studiums regulates the Law «On education system».

The structural aspect of CE modernization is highlighted. It provides for the reorganization of old and creation of new cells of choreographic education (child development centers, school of art dance, dance schools, recreation centers, dance studios and centers, clubs and modern dance ensembles, dance clubs, dance courses, the cells of dance, ballet secondary schools, studiums, higher schools, Academies, UMFC), who have the right to decide substantive and organizational issues, develop and implement into the educational process author's programs, etc.

It is defined that the content of professional CE in higher education is being modernized in accordance with the needs of society and the labour market requirements. Updating of curriculum is carried out in accordance with the innovative directions of training (specialties). The most active is the modernization of the educational programs through the introduction of new disciplines, which have intercultural, modern and therapeutic components.

The European context of the development of choreographic education is indicated and the status of dance education in Ukrainian schools is investigated. The potential of Polish experience in the development of choreographic education in Ukraine at the European, national and institutional levels is defined.

Key words: choreographic education, modernization, directions and basic aspects of modernization (regulatory-legal, structural and content), sources of choreographic education, prominent personalities, development of research area, positive Polish experience, Republic of Poland.

Підписано до друку 24.04.2015. Формат 60x90/16. Гарн. News Times.
Друк ризогр. Папір офсет. Умовн. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим.

Надруковано в редакційно-видавничому відділі
СумДПУ імені А.С. Макаренка

40002, м. Суми, вул. Роменська, 87